

Ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van de twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Sint-Elooi in Ieper (Voormezele)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1, laatst gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het ministerieel besluit van 12 juni 2017 tot voorlopige bescherming als monument van de twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Sint-Elooi in Ieper (Voormezele);

Gelet op het openbaar onderzoek dat gehouden is van 10 juli 2017 tot en met 9 augustus 2017 en waarvan de behandeling van de opmerkingen, bezwaren en het advies van de gemeente is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Sint-Elooi aantoonst;

Overwegende dat de twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Sint-Elooi historische waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

De twee mijnkraters bij Sint-Elooi getuigen van de ondergrondse mijnenoorlog zoals die in de periode 1914-1918 op het front in de Westhoek werd gevoerd. Kenmerkend voor de Eerste Wereldoorlog was zijn statische karakter: een vier jaar durend, bloedig conflict dat tot volledige stilstand was gekomen. Bovengronds lukte het niet om tot een doorbraak te komen en dus probeerde men het ondergronds. Historisch gezien paste de techniek van ondermijningen in de traditie van de belegering van vestingen, zoals die in lang vervlogen tijden vaak was toegepast.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden verschillende locaties aan het front rond Ieper ondermijnd. De twee mijnkraters bij Sint-Elooi markeren een belangrijk kantelmoment in de geschiedenis van de ondergrondse oorlog aan het Ieperfront. Het zijn de oudste voorbeelden van diepe mijnexplosies in een vroeg stadium van de ondergrondse oorlog. Op 27 maart 1916 ontploften hier voor het eerst gelijktijdig verschillende mijnen van elk 7 à 15 ton die de Britten in deze frontsector op grote diepte (tot 18 m) hadden weten in te graven. Het was een voorafspiegeling van wat later op grotere schaal langs de heuvelrug Wijtschate-Mesen tijdens de mijnschlag van juni 1917 zou gebeuren.

Goed bewaarde landschappelijke relictten van de Eerste Wereldoorlog die nog zichtbaar zijn op het terrein, zijn zeldzaam. Na de oorlog lag de frontzone bezaaid met miljoenen granaattrechters en resten van militaire infrastructuur. Tijdens de reconversie van het oorlogslandschap naar een genormaliseerde, leefbare agrarische omgeving werden de meeste oorlogsrestanten weggewerkt: gronden werden geëffend, landbouwterreinen gediepground, loopgraven ontmanteld, percelen opnieuw gebruiksklaar gemaakt. De mijnkraters zijn één van de weinige relictten van het vroegere oorlogslandschap die nog in

situ op het terrein herkenbaar zijn. Ze markeren de ligging van de Duitse frontlijn van 1915-1917;

Overwegende dat de twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Sint-Elooi culturele waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

De mijnkraters bij Sint-Elooi herinneren aan het dodelijke ondergrondse kat-en muisspel tussen de troepen aan het front. Bij de mijnontploffingen en de daaropvolgende infanterieaanvallen kwamen aan beide zijnde manschappen om. Niet altijd slaagde men erin om de lichamen te evacueren. In die zin vormt de site de laatste rustplaats en herdenkingsplaats voor militaire slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog. In het geval van Sint-Elooi streden vooral Canadese en Duitse troepen in 1916 tegen elkaar. De mijnontploffingen van 27 maart 1916 bij Sint-Elooi kregen vooral in de Canadese historiografie weerklank. De herinnering aan de Eerste Wereldoorlog kent nog altijd een breed maatschappelijk en internationaal draagvlak;

Overwegende dat de twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Sint-Elooi technische waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

Ook al zijn ondermijningen traditionele vormen van oorlogsvoering, de ondergrondse oorlog in de Westhoek evolueerde en kende technische vernieuwingen. De mijnkraters van 27 maart 1916 zijn restanten van vroege Britse experimenten met dieptemijnen. Sint-Elooi was de locatie waar al vanaf augustus 1915 met diepliggende schachten, tunnels en krachtige springladingen werd geëxperimenteerd. De principes waarmee hier voor het eerst werd geëxperimenteerd, werden later op grotere schaal toegepast tijdens de mijnenslag in de Wijtschateboog (7 juni 1917).

Na de ontploffing van de eerste zware Britse mijnladingen beseften de Duitsers dat zij hun voorsprong in de ondergrondse mijnenoorlog kwijt waren. Als gevolg van de mijnexplosies in Sint-Elooi begonnen de nieuwe Duitse tunneleenheden in de zomer van 1916 aan een systeem van *Tiefensicherung*, het graven van diepe schachten als verdediging van hun posities achter het front in de Ieper- en de Wijtschateboog. De site is illustratief voor de escalatie van de mijnenoorlog en voor veranderingen in de techniek en de plaatsing van mijnen;

Overwegende dat de twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Sint-Elooi ruimtelijk-structurerende waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

Het tracé van de Eekhofstraat is bij de wederopbouw van het landschap in de naoorlogse periode aangepast aan de ligging van de mijnkraters van 27 maart 1916. De weg ligt op de rand van de kraterlip;

Overwegende dat de twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Sint-Elooi archeologische waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

Mijnkraters vormden na hun ontstaan ideale locaties voor constructies, zoals schuilplaatsen of nieuwe aanzetten tot ondergrondse galerijen. Op hun beurt werden kraters als versterking in de frontlinies ingebouwd. Zij vormen dus ook potentiële vindplaatsen van archeologische resten van de Eerste Wereldoorlog,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen definitief beschermd als monument:

Twee mijnkraters van de Eerste Wereldoorlog bij Sint-Elooi, die het resultaat zijn van de ontploffing van Britse mijnen op 27 maart 1916, Eekhofstraat zonder nummer, Ieper (Voormezele), bekend ten kadaster: Ieper, 14de afdeling, sectie C, perceelnummers 140G (deel) en 141G (deel).

De definitief beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de definitief beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° culturele waarde;
- 3° technische waarde;
- 4° ruimtelijk-structurerende waarde;
- 5° archeologische waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn de twee met water gevulde kraters en de daarrond liggende kraterlip, voor zover deze bewaard is.

Art. 3. §1. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° behoud van de krater:
De bescherming heeft tot doel de aanwezige erfgoedwaarden, -kenmerken en -elementen te vrijwaren. Essentieel is het behoud van de mijnkraters en de kraterlip. Behoud, goed beheer en herstel indien nodig van de opgesomde erfgoedkenmerken en -elementen staan daarbij centraal. Daar tegenover staat dat het gangbare gebruik van de mijnkraters en de kraterlip, als deel uitmakend van een landbouwbedrijf, mogelijk moet blijven. Het bestendigen van een functie van deze mijnkrater, bij voorbeeld als (vis)vijver, draagt bij tot het behoud ervan;
- 2° behoud van de reliëfvorm:
Graafwerken gebeuren liever niet, tenzij ze noodzakelijk zijn en na afloop de oorspronkelijke reliëfvorm herstellen. Het gebruikelijke onderhoud van de vegetatie op de kraterlip of in de kratermond door te snoeien, kappen of begrazen, is te allen tijde toegelaten. In het geval een boom gekapt moeten worden, kan dat best gebeuren door stomp en wortels niet te rooien. De wortels in het reliëfvolume voorkomen (versnelde) erosie en verstevigen de kraterwand en -lip. Ook om veiligheidsredenen -in het bijzonder omwille van munitie in de bodem- is het aangewezen is om de stomp niet te rooien of uit te frezen;
- 3° geen verharding van de kraterwand:
Wordt in de toekomst het herstel van de kraterwand overwogen, dan geeft men de voorkeur aan een 'zacht materiaal', zoals het aanvoeren van aarde ter versteviging van de wand, dus geen verharding of 'beschoeiing', zonder dat dit alles het volume van de kratermond aantast;
- 4° conserverende maatregelen:
Zijn uitdrukkelijk toegelaten:
erosiebestrijdende maatregelen die de instandhouding van het kratervolume, de vorm en de topografie in het algemeen instandhouden;
het ruimen van slib dat de verlanding van de waterplas in de kratermond tegengaat;
conserverende of herstellende maatregelen (aanvullen volume aarde) die de instandhouding van krater en -lip bevorderen;
- 5° ontsluiting:
De bescherming brengt geen enkele verplichting tot ontsluiting van de site voor het publiek met zich mee.

§2. In uitvoering van deze beheersdoelstellingen geldt een verbod op het geheel of gedeeltelijk dempen van de kraters.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermd monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermd monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het aanleggen of wijzigen van verharding of het uitbreiden van bestaande verhardingen;
- 3° het scheuren van grasland of het omzetten van grasland in akkerland;
- 4° het plaatsen of wijzigen van oeverbeschoeiing.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, **07 FEB. 2018**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS